

(א) ונעיל לה; ושי"ן,
 (ב) כחונת דף ז', א, א, אש
 ע"ש, (ד) שי"ן לעמוד

הגהות הב"ח

(א) גב' ואי לבורכמא:
 (ב) שם דמתימן וכי תימא
 הכי גמי מתקי רבנן
 מילתא: (ג) שם בשמנה
 עמו במדינה א"ר יהודה
 כג"ל ומינא אחת נמחק:
 (ד) שם וילכו ויודיעו:
 (ה) רשב"ש ד"ה דאי לא
 מימא וכו' ממחר שהמרוזק
 זו אוכל: (ו) רוב"ל ד"ה קני
 וכו' שלא יוכל זה לחפור
 מלל:

מוסף רש"י

במישלים שניא אלון ברי'.
 דלל מיתח כהנאה אלל
 לנקה הימנו פירות השנים
 האלו משנות הלל (בי"ח
 טו). שלש ארצות לחוקק.
 שם לו מבניהם אחת חוקק
 שם ארצות על איי משותפת
 מלוקות לו מונו לפני חוקק
 כאלו הן ארצות נכיות ואם
 היה זה החוקק אחר בנקיקה
 היה לו מבניהם אחת חוקק
 (בבבבבב:). עד שהיא נמנו
 במדינה: או שניהם בגלל
 או שניהם ביהודה ופלוני וכן
 בשמי עיריות (טו). אפילו
 יהודה וגליל גמי. הנה
 ליה למחיי הכי דתי ומדלא
 קמי מתיי חוקק (טו). אי
 קמבר מחאה שלא בשמי
 לא הויא מחאה. ענו
 אש הנה ענין אמת ומיתה
 של פניו לפני שנים בעיר
 אחרת (טו). אפילו יהודה
 ויהודה. בשמי עיריות גמי
 לא מתיי חוקק, דלא היה
 ליה למחיי של פניו (טו).
 לעולם ברי' הויא מחאה.
 דמכר תבא ליה ליה דמי
 דמי נאכפיהו מנו לאחריני
 וכל הדבר לאוני המחוקק היה
 ליה לאחריני בשטריה (טו).
 ומשנתנו. דקמי יהודה
 וגליל לא, בשעת חירות
 שנו. דיכול לומר לא נלית
 ליה ממחתי ששטמור את שטרי
 (טו). ומאי שנא יהודה
 וגליל דנקיט. אש חירות
 גמי מעיר לעיר אפילו שמי
 עיריות באותה מדינה גמי לא
 (טו).

מוסף תוספות

א. (עד שייבש וכו')
 אחרונים. עין רעב"ן.
 ב. שלא לתת דבריהם
 לשיעורים, אבל למי שהוא
 עימו בעיר וכו' לא לתת
 הוה חוקק בראמיין
 בגמי (א.א.). רעב"ש.
 ג. דרשטא ליה דחוקק
 שלא בפניו הויא חוקק
 אפי' יהודה וגליל גמי.
 רעב"ן וכו'.

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

לח.

עין משפט
 נר מצוה

פא א מיי פכ"ד מהל'
 מנייה הל' פמג עשין
 פכ טושי"ע ח"מ סימן רעו
 טעין ט:
 פב ב ג מיי פ"ב מהל'
 טוען ועטען הל' ית
 סמג עשין לה טושי"ע ח"מ
 סימן קמח פט"ו כ:
 פג ד מיי פ"א הל' ה סמג
 שם טושי"ע ח"מ סימן
 קמו פט"ו א:
 פד ה מיי שם הל' ז וסמג
 שם טושי"ע ח"מ סי'
 קמג פט"ו א:

לעני רש"י

קרו"ג אוריית"ל. חרע.

רבינו גרשום

מתקף לה רבא אמאי
 קנה מקום הילוק לימא
 ליה. מוכר ללוקח לבורכמא
 דרישקא זבינא דך. דומיא
 הוא ענין שמוכר אדם
 לחבירו ירקות של צבע
 כורכמא דרישקא מפורה
 שקורין אריגט"ל שלא מכר
 לו כי אם הצבע עצמה ולא
 מקום הכורכמא הכי גמי
 מצו למימר ליה כי יבש
 האילן אנה הילוק זבינא לך
 שקול אילנך ועקר דויל.
 אלא אמר רבא. משום הכי
 קני ליה משיפוליה ועד
 תהוימא בבא הלוקח מחמת
 טענה שטעון ואמר אילן
 ומקומו מכר לי ההזקתי
 בו שני חוקק ולא מיתה
 במקומו אים: אי לבורכמא
 דרישקא. כלומר האילן
 לבדו כל זמן שלא יתייבש
 מאי הוה ליה למיעבד
 מה מיעיל לו מתחתו
 והוא כששלמו ענין חוקק
 עדיין לא הגיע זמן לקצור
 הכורכמא ועדיין ברשותו
 עומדת הקרקע שחתה
 הכורכמא וכו' גמי האילן
 ומשום הכי לא מיתה ואמאי
 כשטעון הילוק טענת חוקק
 אמאי הויא חוקק ומשני
 דאי הויא חוקק הויאיל
 ולא מיעיל דאי"ג דעדיין
 היה לו לתפוש הקרקע
 לאחר לו אפילו הכי
 איבעי ליה למכור למחויי
 בתוך ג' שנים דלא מכר
 לו כי אם האילן לבדו
 והכיאל דלא מיתה איהו
 דאפסיד אנפשיה: פ"ספא
 שלש ארצות לחוקק שצריך
 שיהיו המחזיק והמערער
 במלכות אחת של הללו ג'.
 היה העורר ביהודה
 והמחזיק בגליל אינה חוקק
 משום דאין שירות מצויות
 להילולו ולימרו ליה דאי
 אחזיק בשדהו כבי שבווא
 וימחה: עד שיהא עמו
 במדינה. באותו מלכות כמו
 ביהודה ויהודה דשירות
 מצויות ומצי למימחי
 ולמשלה ליה על דיהוה
 הדני שירות ואי לא מיתה
 הוי חוקק (ח) אי לא
 מיתה הוהיל דמחאה שלא
 בפניו הויא מחאה: אפי'
 יהודה וגליל גמי (לא) הויא
 חוקק ואמאי קמי מתי' עד
 שיהא עמו במדינה:

(א) נראה דל"ל ואי לא מיתה
 הוי חוקק האילן דמחאה וכו'.

מתקיף לה רבא. אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע כלל לא קנה. ודקשיא לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו נמלא שקנה יניקת הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקצץ: **לימא ליה.** מוכר: **כורכמא דרישקא זביני לך.** קרו"ג אוריית"ל

ורגילים למכרו בקרקע ומניחו עד שיגמור פרוי ועוקרו. אף האילן שמכרתי לך לפירותיו הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילנך בקרקע שלי כל ימי שצריך לקרקע עד שייבש היינו דומיא דכרכום ומאחר שייבש לא תהני לו הקרקע עוד: **עקור כורכמא דרישקא זבין.** כמו שעוקרים את הכרכום אחר שנתצטל ואינו יכול ליטע כרכום אחר במקומו גם אמה לא טעם אילן אחר במקומו: אלא **אמר רבא.** הכא הוא דקני לקרקע שמתח האילן צדא מחמת הטענה שטוען למוכר בפירוש מכרת לי האילן והקרקע שמתחיו ליטע אחר במקומו ובשטרי ואכלמיה שני חוקק ולא מותרתי בשטרי יותר משלש שנים דהשתא לא דמי לכורכמא דרישקא: **אי"ל מר קשישא בריה דרב הסדא לרב אשי.** מאחר שהקונה דקל יחידי נאמן בשטנה זו ויטע אחר במקומו אי כורכמא דרישקא זבין ליה אש מכר לו סתם דקל לפירותיו ולא פירש לו קרקע דקיימא לן אין לו קרקע דאש יבש או נעקר לא יטע אחר במקומו: **מאי הוה ליה.** למוכר למעבד שלא יחא זה בא מחמת טענה ויטע אחר במקומו דכל אדם יטעון אחר שלש שנים שפירש לו קרקע מאחר שהוא נאמן בשטנה: **איבעי ליה למחויי.** בתוך כל שלש להודיע שלא מכר לו

קרקע אלא כי כורכמא דרישקא ושז לא יכול לטעון אחר שלש שטר היה לי ואבד דכיון דמיתה זו זה היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא סימא הכי.** דמחאה כי האי גוונא לא הויא

מחאה מאחר (ט) שמועה זו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגיא וגלגל הוא דללקמן [ע"ב]: **מתני'** אמרינן בגמרת ארץ ישראל [פ"ג א"ג] **א"ר אלעזר אפי'** שתי אכסניות כגון שלומי ונכורס והירדן מפסיק ביניהם ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חוקק עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חוקק הנהגות פירות דאפי' ראהו חורש וקולר ומעמר ודש וזורה ובורר ולא ראהו מכניס פירות אינה חוקק עד שיראהו מכניס פירות: **בראב"ז** **שלש ארצות.** בארץ ישראל: **לחוקק.** חלוקות זו מן לענין חוקת שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה.** בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חוקק כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירות דמי שאין שירות מצויות מונו לו ולא הויא מחאה בעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיגיד לו למחזיק שמיתה זה ויהר בשטרו דהא אין שירות מצויות הלכך כיון דאינו יכול למחות אע"ג דלא מיתה לא הפסיד בשתיקתו והיה לו לזה המחזיק לזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות: **עד שיהא עמו במדינה.** כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והחזיק ביהודה בעיר אחרת דכיון דשירות מצויות הוה ליה למחויי ומדלא מיתה הפסיד: **א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים כו'.** לחלוק בלא ולומר דאינן חלוקות לחוקק דהיה בגליל והחזיק ביהודה הויא חוקק ואפילו היה באספמיא שהוה רחוק מהלך שנה מארץ ישראל החזיק בארץ ישראל הויא חוקק שהרי לכן האריכו שני חוקק זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור אשם היה באספמיא ואם חזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה יא' הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לבעל הקרקע ולשנה שלישיית יבא וימחה ובגמרא [ע"ג]. מפרש אי בעי ר' יהודה מחאה בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מצויה ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שנין מיזדהר איניש בשטריה אלא כדמפרש **כדי שיהא כו' וטעמא דחוקק לדידיה דלא שציק איניש דלכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שעה אחת ושתיק אלא לכן האריכו שלש שנים שפעמים היה המערער רחוק אצל אי הוי המערער בעיר הוי חוקק מיד כדאמר' לקמן בפירקין [מ"ג]. **גב' מאי קסבר סנהא קמא.** דר' יהודה: **אי קסבר מחאה.** שמועה בעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון ששניהם ריין בעיר אחת ומיתה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דבנכר חזר' אית ליה ושמע המחזיק בדבר זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא מיהר הפסיד והלכך קמני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון ששניהם במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאינם בעיר אחת: **אפי' יהודה וגליל גמי.** היה ביהודה והחזיק בגליל תיהיו מחאה: **ואי קסבר לא הויא מחאה.** דקמתני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חוקק: **אפי' היה ביהודה והחזיק ביהודה.** בעיר אחרת נמי לא תיהיו מחאה ואמאי קמני עד שיהא עמו במדינה: **לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה.** ומשום הכי קמני עד שיהא עמו במדינה. ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל נמי תיהיו מחאה ממני' בשעת חירות מיגרור יש צין יהודה וגליל ואין שירות מצויות מונו לו ואם ימחה לא יבא הדבר לאוניו של מחזיק שיהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאתו של מערער מחאה חוקתו של זה נמי לא הוי חוקק דטעמא דחוקק ג' שנים קונה משום דמני טעין ליה מחזיק אמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכא לא מני למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט.** דכיון דבשעת חירות מיירי הוא הדין לכל המלכות שיש חירות צין זו לו והכי הוה ליה למיתני כל הארצות לחוקק לחוקק בשעת חירות. ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירות מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חוקק אפילו יהודה ויהודה לא תיהיו חוקק ואין נראה בעיני דאם כן הוה ליה למימר כלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה נמי לא ועוד דהכי מתר' ר' אבא בשעת חירות שנו שיש תגרה צין המלכות אצל עיריות של מדינה ומדינה אין ביניהם תגרה:**

קני ליה משיפוליה ועד תהוימא. פירש הקונטרס שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דבהדיא קמני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פ"א). גבי קנה צ' אילנות דאם מתו אין לו קרקע ונראה לר"י דלא קני מקום האילן אלא לענין שלא יוכל (ו) לחפור זה חלל תחתיו

דקני ליה עד תהוימא ואכתי קשיא לרשב"א מהא דמתיא בהמוכר את הבית (לקמן דף ע"ב). כשהקדיש ג' אילנות בזה אחר זה פודה את האילנות בשווייהן ואם היה מקום האילן קדוש כלל היה לו לפדות לפי חשבון בית זרע חומר שעורים צמחים שקלים כסף דכן הוא הדין כשמקדיש אפי' משחו קרקע עם האילן ואומר ר"י דצלאו הכי דמי רבא מילתייהו דנהרדעי שפיר ולרשב"א נראה דהתם כמ"ד צעין רעה מוכר לפיכך אין קדוש אפי' מקום האילן אצל נהרדעי קברי מוכר צעין יפה הוא מוכר: **ואי בורכמא דרישקא.** לכן נקט כורכמא דרישקא שמתקיים בקרקע ג' שנים דהיינו שני חוקק והכך להשהותו בקרקע כמו שיכול להמקיים: **אלא בדי שיהא באספמיא.** דעד שיש מהלך שנה ויותר מכלן אין דרך להרחיק יותר מקרקעו ואם הרחיק יותר לא פלוג ג'. **מחאה שלא בפניו כו'. מיתה** דבכל דוכתי נקט מחאה ואמאי לא נקט חוקק שלא בפניו הויא חוקק וש לומר לפי ששטעם מלוי במחאה ולא בחוקק² שאדם המחזיק בקרקעותיו של חבירו אית ליה קבל שהוה חוקק ושואל על נכסיו אצל המחאה אין לה קול כל כך שאין המחזיק מחזר אש מוחה לו

בעל קרקע לפיכך אין חוקתו חוקק כשאין יכול לשמוע מחאתו דמה יועיל שמיחה:

דסתם

דאי הויא חוקק הויאיל ולא מיעיל דאי"ג דעדיין היה לו לתפוש הקרקע לאחר לו אפילו הכי איבעי ליה למכור למחויי בתוך ג' שנים דלא מכר לו כי אם האילן לבדו והכיאל דלא מיתה איהו דאפסיד אנפשיה: **פ"ספא** שלש ארצות לחוקק שצריך שיהיו המחזיק והמערער במלכות אחת של הללו ג'. היה העורר ביהודה והמחזיק בגליל אינה חוקק משום דאין שירות מצויות להילולו ולימרו ליה דאי אחזיק בשדהו כבי שבווא וימחה: עד שיהא עמו במדינה. באותו מלכות כמו ביהודה ויהודה דשירות מצויות ומצי למימחי ולמשלה ליה על דיהוה הדני שירות ואי לא מיתה הוי חוקק (ח) אי לא מיתה הוהיל דמחאה שלא בפניו הויא מחאה: אפי' יהודה וגליל גמי (לא) הויא חוקק ואמאי קמי מתי' עד שיהא עמו במדינה:

(א) נראה דל"ל ואי לא מיתה
 הוי חוקק האילן דמחאה וכו'.